

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
Управління банками на фінансовому ринку

на тему: «**Моніторинг фінансової стабільності банків України**»
(назва теми)

Виконавець:

Студент 6 курсу, групи 62-к, Факультет фінансів і
банківської справи
Мель Дмитро Олександрович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

___д.е.н., професор___

(науковий ступінь, вчене звання)

Коваленко Вікторія Володимирівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасні динамічні процеси глобалізації фінансових ринків через прискорення вільного руху капіталів окрім позитивного впливу на розвиток національних фінансових систем формують умови для розповсюдження кризових тенденцій, в тому числі сприяють прояву ланцюгового «ефекту зараження» банківських систем у міжнародному фінансовому просторі. Враховуючи високу чутливість вітчизняної банківської системи до зовнішніх потрясінь та дисбалансів, а також провідну роль у відтворювальній структурі економіки та фінансуванні потреб суб'єктів господарювання, вчасний моніторинг порушення її фінансової стабільності є вкрай важливим завданням, що стоїть перед НБУ у поточній і довгостроковій перспективі.

Дослідженню питань стабільності фінансової системи в цілому та банківської системи зокрема присвячено достатньо велику кількість праць вчених та практиків, а саме: О.І. Барановського, О.В. Дзюблюка, О.О. Затварської, Л.В. Жердецької, В. В. Коваленко, Л.М. Перехрест, Н.П. Погореленко, Б.І. Пшика. Ґрунтовні пропозиції щодо оцінки та забезпечення фінансової стабільності банківської системи та фінансової стабільності банків представлені у роботах Г.М. Азаренкової, Ж.М. Довгань, І.І. Д'яконової, К.М. Жулінської, Г.Т. Карчевої, В.І. Міщенко, С.В. Науменкової, І.М. Чмутової та ін. Однак недостатньо опрацьованими залишаються питання формування аналітичного підґрунтя моніторингу фінансової стабільності банківської системи та розроблення його діагностичного інструментарію, що враховують особливості функціонування банківської системи та її структурних елементів.

Актуальність вирішення наведених питань та їх практична значимість зумовили вибір теми магістерського дослідження. Далі визначимо мету, об'єкт, предмет та основні методи дослідження.

Метою магістерського дослідження є поглиблення теоретичних засад, обґрунтування методичних підходів і розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення інструментарію моніторингу фінансової стабільності банків України.

Відповідно до поставленої мети визначено такі основні завдання:

- обґрунтувати теоретичні підходи до визначення сутності та оцінки фінансової стабільності банків;
- сформулювати організаційно-економічне забезпечення фінансової стабільності банків;
- визначити особливості реалізації моніторингу фінансової стабільності банків;
- проаналізувати основні тенденції розвитку вітчизняних банків у розкритті фінансової стабільності їх функціонування;
- провести моніторинг платоспроможності та капітальної стійкості банків;
- провести аналіз ділової активності банків України;

- удосконалити науково-методичний підхід до визначення інтегрального показника фінансової стабільності банків;
- провести стрес-тестування банків для моніторингу фінансової стабільності банківської системи.

Об’єктом дослідження є методи та інструменти моніторингу фінансової стабільності банків України.

Предметом дослідження є теоретичні засади, методичні підходи та прикладні аспекти моніторингу фінансової стабільності банків України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у роботі використано такі методи наукового дослідження: теоретичного узагальнення – для дослідження змісту фінансової стабільності банківської системи та визначення етапів її моніторингу, системного підходу – для виявлення взаємозв’язків між складовими системи організаційно-економічного забезпечення фінансової стабільності банківської системи; математичні методи побудови узагальнюючих показників-вимірників – для інтегральної оцінки фінансової стабільності банківської системи; компаративного аналізу – для співставлення фактичних значень індикаторів фінансової стабільності із пороговими значеннями та даними попередніх періодів.

Інформаційну базу магістерського дослідження становлять наукові розробки провідних вітчизняних і зарубіжних дослідників з питань оцінювання та моніторингу фінансової стабільності банківської системи й банків, законодавчі документи, нормативні положення та річні звіти Національного банку України, фінансові звіти банків, ресурси мережі Інтернет, дані, зібрані та опрацьовані особисто здобувачем. законодавчі акти України та нормативно-правові документи, які регламентують діяльність банків в Україні, наукові праці закордонних і вітчизняних учених за темою дослідження, фінансова звітність банків, огляди інформаційно-аналітичних та рейтингових агентств, матеріали науково-практичних конференцій, а також ресурси Інтернет.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в обґрунтуванні науково-практичних підходів, спрямованих на вдосконалення моніторингу фінансової стабільності банків України.

Було уточнено та доповнено визначення сутності моніторингу банків та розкрито його характеристики. Також набула подальшого розвитку кількісна оцінка рівня фінансової стабільності банків.

Практична значущість магістерської дипломної роботи може виявитися: у публікації основних результатів дослідження в наукових виданнях; у наявності актів про впровадження результатів досліджень у практику; в апробації результатів дослідження на науково-практичних конференціях; у використанні наукових розробок у навчальному процесі навчальних закладів; у наявності науково обґрунтованих методів і засобів удосконалення діяльності банків.

Особистий внесок здобувача. Магістерська дипломна робота є самостійно виконаним дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Публікації та апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та методологічні положення магістерської дипломної роботи опубліковані у Збірнику наукових праць студентів кредитно-економічного факультету Одеського Національного економічного факультету.

Мель Д.О. Фінансова стійкість банку в умовах фінансової нестабільності. *Збірник наукових праць студентів кредитно-економічного факультету Одеського Національного економічного факультету.* Одеса: ОНЕУ, 2018. С. 140-149.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні засади моніторингу фінансової стабільності банків України»* досліджено визначення сутності та оцінки фінансової стабільності банків; сформована система організаційно-економічного забезпечення фінансової стабільності банків; визначено особливості реалізації моніторингу фінансової стабільності банків. За результатами проведеного дослідження у першому розділі зроблені наступні висновки.

Під фінансовою стабільністю банківської системи слід розуміти комплексну характеристику її стану, що визначає здатність банківської системи протягом часу абсорбувати негативний вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, постійно та ефективно виконувати властиві функції за умови збереження її цілісності й організованості, фінансової стабільності банків. Уточнене визначення поняття врахує комплекс ключових ознак, які розкривають зміст фінансової стабільності, – відносний характер (протистояння фінансовій нестабільності, шокам, паніці), зв'язок із функціональним призначенням системи, динамічність (врахування впливу фактору часу на можливість збереження структури та функціональності) та акцентує увагу на внутрішній організації банківської системи.

Система організаційно-економічного забезпечення фінансової стабільності банківської системи передбачає забезпечення фінансової стабільності банківської системи на двох рівнях: макрорівні – банківської системи як об'єкта із системними властивостями; мікрорівні – банків як структурних елементів банківської системи. Визначені особливості функціонування розробленої системи організаційно-економічного забезпечення фінансової стабільності банківської системи враховано й конкретизовано у її елементах: меті, завданнях, суб'єктах, об'єктах, принципах, функціях, інструментах. Поєднання та узгоджене використання інструментів монетарної політики НБУ, існуючих та перспективних до впровадження інструментів макрота мікропруденційного регулювання є основою для створення сприятливих умов безперервного та безпечного функціонування банківської системи, забезпечення її фінансової стабільності та фінансової стабільності окремих банків.

Визначено, що моніторинг фінансової стабільності банківської системи є процесом безперервного спостереження (збору і накопичення інформації), оброблення та аналізу значень показників оцінювання фінансової стабільності на макро- та мікроекономічних рівнях з метою підвищення обґрунтованості управлінських рішень та прогнозування майбутнього розвитку банківської

системи, її динамічного руху. Визначено наступні етапи моніторингу фінансової стабільності банківської системи: формування аналітичного підґрунтя дослідження (збір інформації та розрахунок часткових та зведених показників оцінки фінансової стабільності банківської системи та банків окремо); порівняння фактичних результатів оцінки із даними попередніх років; співставлення розрахункових значень часткових показників із критичними (пороговими), що сигналізують про наявність кризових тенденцій; аналіз причин та наслідків виявлених відхилень показників; обґрунтування домінант щодо забезпечення фінансової стабільності банківської системи, виявлення перспектив щодо її підвищення та зміни рівнів фінансової стабільності банків.

У другому розділі *«Оцінювання рівня фінансової стабільності банків України»* проведено аналіз основних тенденцій розвитку вітчизняних банків у розкритті фінансової стабільності їх функціонування; проведено моніторинг платоспроможності та капітальної стійкості банків; проаналізовано рівень ділової активності банків України.

В даному розділі доведено, що українська економіка та банківська система протягом останніх років зазнавали впливу значних шоків, як зовнішнього політичного, так і внутрішнього структурно-економічного характеру, а також шоків через макрорегулювання. Але, все ж таки на сучасному етапі в економіці України намітилися позитивні тенденції до економічного зростання, темпи та стійкість якого залежать перш за все від здатності банківської системи забезпечувати суб'єктів господарювання необхідними кредитними ресурсами. Важливим є також зростання залучених коштів та розширення науково-технологічного та інноваційного потенціалу. Нині спостерігається стабілізація роботи банківського сектору. Таким чином, здійснюючи мобілізацію та розміщення грошових ресурсів на фінансовому ринку України, комерційні банки як головні інституційні учасники виконують провідну роль в процесі його функціонування.

Фінансова стабільність – це індикатор довіри як до окремого банку, так і до системи в цілому з боку інвесторів, вкладників, партнерів та кредиторів. Нестабільна банківська система не може ефективно функціонувати, задовольняти потреби клієнтів і держави. В умовах кризи саме фінансова стабільність банків зазнала найбільшого удару.

Необхідність забезпечення макроекономічної та фінансової стабільності в Україні актуалізує завдання посилення пруденційної складової регулювання банківської системи, тобто мова йде про забезпечення фінансової стабільності шляхом подолання дисбалансів на мікро- і макрорівні. Характерною рисою макропруденційного підходу виступає запобігання та протидія системним ризикам, забезпечення раціонального розміщення та ефективного використання фінансових ресурсів. Поставлені цілі досягаються шляхом застосування пруденційних заходів за такими напрямками: нарощування довгострокових інвестицій у реальний сектор та фінансування модернізаційних процесів; розвиток інфраструктури і підвищення стійкості вітчизняної банківської системи; реформування інституційних засад фінансового регулювання;

підвищення фінансової стійкості окремих банків; посилення антициклічного характеру регулювання.

З боку Національного банку України вітчизняна банківська система потребує постійного моніторингу, аналізу та оцінки взаємного впливу мікро- і макрочинників на діяльність банків, оскільки дуже чутлива до коливань у світовій економіці та до негативних дестабілізуючих внутрішніх чинників.

Таким чином, проаналізувавши структуру фінансової стабільності банківської системи, доходимо висновку, що феномен фінансової стабільності сьогодні має комплексний і багатогранний характер. Ця економічна категорія все ще не є вивченою і зрозумілою у всіх аспектах як науковцям, так і практичним фахівцям. Без стабільності фінансових ринків та інститутів, а також без фінансової стабільності реального сектору економіки не можна говорити про досягнення фінансової стабільності вітчизняної банківської системи.

Проблема капіталізації банківської системи для України – це ключове питання загальної фінансової стабільності, належного обслуговування банками взятих на себе грошових зобов'язань. З метою якісної оцінки капіталу окремих банків і банківської системи в цілому на особливу увагу заслуговує аналіз і моніторинг показника достатності капіталу. Нині доводиться констатувати високий рівень капіталізації банківської системи України: фактичне значення показника адекватності капіталу (Н2) майже вдвічі перевищує нормативне значення, хоча для деяких банків актуальним залишається завдання збільшення обсягів капіталу.

Одним із потужних механізмів забезпечення достатності капіталу банків виступають процеси злиття та поглинання банків. Вітчизняна практика свідчить про те, що в основному ці процеси відбуваються на примусовій основі, а не за власною ініціативою банків. Тому, виникає потреба у приведенні законодавства щодо процесів злиття і поглинання банків до найкращих практик Європейського Союзу, що дозволить швидше провести процес консолідації банків та знизить негативний вплив на їх ефективність.

В існуючих умовах функціонування банківського бізнесу, коли санація банків відбувається переважно шляхом ліквідації неплатоспроможних банків, злиття і поглинання є більш складним, але ефективним механізмом відновлення довіри вкладників та акціонерів до банківської системи. Тому, державна політика в Україні має зосередитись на пріоритетному стимулюванні злиття і поглинання банків, а саме: витіснення з ринку неефективних банків за рахунок злиття і поглинання; забезпечення достатньої кількості позитивних ефектів угод злиття і поглинання на всіх етапах економічного циклу, як на етапах спаду, так і зростання; дотримання послідовної антимонопольної політики при регламентації процесу злиття і поглинання банків; розширення клієнтської бази новостворених банківських установ за рахунок застосування реорганізаційних процедур; оптимізація фінансових ресурсів при здійсненні злиття і поглинання, яка може бути перевагою у порівнянні з ліквідацією банку; активізація використання при угодах злиття і поглинання спільних підприємств та інших об'єднань банківських груп.

Індикатори фінансової стійкості МВФ, що дають змогу здійснювати моніторинг розвитку банківського сектору, є важливим інструментарієм діагностики ризиків та основою вироблення заходів із запобігання їхнім наслідкам. Для України активне впровадження ІФС у практичну діяльність є реальним кроком до розбудови системи оцінки стійкості вітчизняної фінансової системи. Однією з проблем діяльності комерційних банків є виконання ними зобов'язань. Сукупний обсяг зобов'язань українських банків протягом останніх років скоротився. У 2018 р. спостерігався значний приплив депозитів корпорацій, зокрема державних монополій. Частка депозитів бізнесу майже зрівнялася з населенням. Величина депозитів населення й бізнесу у фондуванні українських банків зростає. З іншого боку, відбувається погіршення строкової структури пасивів. Середня тривалість депозитних договорів коротка. Банки продовжують конвертувати зовнішній субординований борг та міжбанківські кредити в капітал, задовольняючи вимоги докапіталізації. Виведення з ринку найбільш збиткових, недокапіталізованих банків з найбільш проблемним кредитним портфелем, що не дотримуються встановлених регулятором нормативів у світі, вважається єдиним способом зберегти життєздатність банківської системи країни.

Важливим є також аналіз ділової активності банків України, який дозволяє оцінити рівень ризику репутації. Аналіз ділової активності у частині активів та пасивів показав збільшення кількості банкрутств банків України, зменшення активності залучення коштів та міжбанківських кредитів вдвічі, на що вплинуло значне очищення банківської системи та збільшення недовіри населення до банків. Також, дане явище може говорити про відсутність можливостей чи небажання банків розробляти технології та вживати заходи щодо залучення ресурсів клієнтів, бо відсутній масовий позичальник кредитів з ліквідною заставою.

У третьому розділі «*Удосконалення системи моніторингу фінансової стабільності банків України*» удосконалено науково-методичний підхід до визначення інтегрального показника фінансової стабільності банків; проведено стрес-тестування банків для моніторингу фінансової стабільності банківської системи.

У третьому розділі магістерської дипломної роботи розглянуто проведено аналіз методів оцінки фінансової стабільності банків, що дозволило розподілити їх на окремі групи, зокрема:

1. Узагальнена оцінка фінансової стабільності за допомогою коефіцієнтів, у тому числі визначення інтегрального індикатора або індексу стабільності: – макропруденційний аналіз за допомогою індикаторів фінансової стабільності; – стрес-тестування – комплекс аналітичних інструментів, які використовуються з метою виокремлення ключових ризиків банків на основі визначення кількісного впливу можливих шоків на установу; агреговані (композитні) індекси.

2. Непараметричний аналіз фінансової стабільності – визначення фінансової стабільності банків на основі уявної обґрунтованої гіпотези та базується на вторинних (відносних) індикаторах: – сигнальний підхід – дає

можливість фіксувати сигнали попереджувальних індикаторів протягом «сигнального вікна», тобто визначати період часу перед погіршенням фінансової стабільності; – рейтингові оцінки (CAMELSO, PATROL, рейтинг динамічної фінансової стабільності, рейтингова оцінка «Мінфін», методики В. Кромонава, О. Ширінської, С. Семенова та ін.).

3. Таксонометричний метод (метод евклідових відстаней) – комплексна оцінка діяльності банків, що дозволяє визначити кращі з них по цілому ряду показників, набір яких може бути різним залежно від конкретного поставленого завдання.

4. Економетричне моделювання, результатом якого є побудова регресійних рівнянь, які дають можливість виявити та оцінити взаємозв'язок між статистичними показниками й на основі цього спрогнозувати рівень фінансової стабільності: – методи кластерного аналізу – дозволяють згрупувати банки залежно від ступеня впливу різних факторів на узагальнений показник їх фінансової стабільності; – методи дискримінантного аналізу – дозволяють визначити ті фактори, які забезпечують розподіл банків за окремими групами (стабільними та нестабільними).

5. Методи аналізу фінансової стабільності, засновані на застосуванні апарату теорії ймовірності та нечітких множин – побудова окремих моделей на основі розгляду різних показників діяльності банку з метою узагальнення підсумкового показника – індексу фінансової стабільності, або зіставлення між собою таких показників.

6. Графічне відображення даних, що здійснюється на підставі часових рядів даних і визначення описових статистичних характеристик таких рядів (описові та розрахункові статистики, аналітична геометрія тощо).

У роботі запропоновано розрахунок інтегрального показника фінансової стабільності банків, який визначається за напрямками: розрахунок проміжних індикаторів діяльності банків за групами показників; знаходження середньозважених оцінок груп показників банківської діяльності на основі методу аналізу ієрархій; розрахунок індикатора фінансової стабільності банків.

Базовими показниками для розрахунку інтегрального показника фінансової стійкості за 2013 - 2018 роки було взято: коефіцієнт надійності, коефіцієнт фінансового важеля, коефіцієнт достатності регулятивного капіталу, співвідношення капіталу до депозитів, норма прибутку на капітал, співвідношення активів до ВВП, співвідношення капіталу до ВВП, співвідношення зобов'язань до ВВП, співвідношення залучених коштів до М2.

Проведене дослідження свідчить про високий рівень якості внутрішньої системи ризик-менеджменту банку у 2018 році. Але, протягом попередніх років бачимо тенденцію до зниження інтегрального показника фінансової стабільності. Для банків це означає, що присутній високий індекс сукупного ризик-профілю банків та, відповідно, недостатня якість системи ризик-менеджменту або несприятливі тенденції зміни рівня ризиків банку. Дана ситуація вимагає з боку наглядових органів посиленої уваги, застосування розширеного набору інструментів моніторингу, в т. ч. стрес-тестування,

розширення переліку звітних форм, що було частково застосовано, тому спостерігається підвищення фінансової стабільності банківської системи у 2018 році.

Доведено, що у макроекономічному стрес-тестуванні передбачено декілька основних підходів, виходячи із поставлених цілей: однофакторні (аналіз чутливості, аналіз «ефекту зараження»); багатфакторні (сценарний аналіз, аналіз екстремальних величин).

Аналіз чутливості визначає вплив й імовірну еластичність банків до відповідних економічних змін. Аналіз «ефекту зараження» бере до уваги негативну ситуацію, при якій відбувається трансмісія шоків окремих банків до потенційно слабких банків системи, що може потягнути негативні наслідки для всього банківського сектору. Сценарний аналіз передбачає оцінку зміни рівня стійкості банків та стабільності банківського сектору згідно змодельованого сценарію. Аналіз екстремальних величин базується на оцінці реалізації найгіршого варіанту розвитку події, результатом чого може стати вимивання капіталу чи навіть банкрутство установи.

Для банків України підходить аналіз чутливості та сценарний аналіз. Ефективність сценарного аналізу залежить від професіоналізму та підготовки експертів.

Стрес-тести допомагають центральним банкам передбачити зміни банківської системи і вжити адекватні управлінські рішення для підвищення комунікації між учасниками ринку та мінімізації негативних наслідків. Макроекономічне стрес-тестування є складним, багатоступеневим процесом, який передбачає комплекс ключових елементів: наслідкова частина; діагностична частина; числова частина; висновки.

Визначено інструменти регулювання фінансової стабільності банків України, а саме: інструменти монетарної політики, інструменти макропруденційного та мікропруденційного регулювання.

ВИСНОВКИ

У дипломній магістерській роботі розкрито та вирішено поставлені завдання, які полягають у теоретичному обґрунтуванні та методичному забезпеченні удосконалення методів та інструментів моніторингу фінансової стабільності банків України. Основні висновки яких сформульовано наступним чином.

1. Відповідно до об'єкту магістерської дипломної роботи, встановлено, що основною метою для кожного банку є забезпечення його фінансово стабільного функціонування.

Доведено, що під фінансовою стабільністю банківської системи слід розуміти комплексну характеристику її стану, що визначає здатність банківської системи протягом часу абсорбувати негативний вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, постійно та ефективно виконувати властиві функції за умови збереження її цілісності й організованості, фінансової стабільності банків.

Уточнене визначення поняття врахує комплекс ключових ознак, які розкривають зміст фінансової стабільності, – відносний характер (протистояння фінансовій нестабільності, шокам, паніці), зв'язок із функціональним призначенням системи, динамічність (врахування впливу фактору часу на можливість збереження структури та функціональності) та акцентує увагу на внутрішній організації банківської системи.

2. Визначено, що система організаційно-економічного забезпечення фінансової стабільності банківської системи передбачає забезпечення фінансової стабільності банківської системи на двох рівнях: макрорівні – банківської системи як об'єкта із системними властивостями; мікрорівні – банків як структурних елементів банківської системи. Визначені особливості функціонування розробленої системи організаційно-економічного забезпечення фінансової стабільності банківської системи враховано й конкретизовано у її елементах: меті, завданнях, суб'єктах, об'єктах, принципах, функціях, інструментах. Поєднання та узгоджене використання інструментів монетарної політики НБУ, існуючих та перспективних до впровадження інструментів макро- та мікропруденційного регулювання є основою для створення сприятливих умов безперервного та безпечного функціонування банківської системи, забезпечення її фінансової стабільності та фінансової стабільності окремих банків.

3. Визначено, що моніторинг фінансової стабільності банківської системи є процесом безперервного спостереження (збору і накопичення інформації), оброблення та аналізу значень показників оцінювання фінансової стабільності на макро- та мікроекономічних рівнях з метою підвищення обґрунтованості управлінських рішень та прогнозування майбутнього розвитку банківської системи, її динамічного руху. Визначено наступні етапи моніторингу фінансової стабільності банківської системи: формування аналітичного підґрунтя дослідження (збір інформації та розрахунок часткових та зведених показників оцінки фінансової стабільності банківської системи та банків окремо); порівняння фактичних результатів оцінки із даними попередніх років; співставлення розрахункових значень часткових показників із критичними (пороговими), що сигналізують про наявність кризових тенденцій; аналіз причин та наслідків виявлених відхилень показників; обґрунтування домінант щодо забезпечення фінансової стабільності банківської системи, виявлення перспектив щодо її підвищення та зміни рівнів фінансової стабільності банків.

4. Доведено необхідність забезпечення макроекономічної та фінансової стабільності в Україні, що актуалізує завдання посилення пруденційної складової регулювання банківської системи, тобто мова йде про забезпечення фінансової стабільності шляхом подолання дисбалансів на мікро- і макрорівні. Характерною рисою макропруденційного підходу виступає запобігання та протидія системним ризикам, забезпечення раціонального розміщення та ефективного використання фінансових ресурсів. Поставлені цілі досягаються шляхом застосування пруденційних заходів за такими напрямками: нарощування довгострокових інвестицій у реальний сектор та фінансування модернізаційних процесів; розвиток інфраструктури і підвищення стійкості вітчизняної

банківської системи; реформування інституційних засад фінансового регулювання; підвищення фінансової стійкості окремих банків; посилення антициклічного характеру регулювання.

5. Проаналізовано структуру фінансової стабільності банківської системи та зроблено висновок про те, що феномен фінансової стабільності сьогодні має комплексний і багатогранний характер. Ця економічна категорія все ще не є вивченою і зрозумілою у всіх аспектах як науковцям, так і практичним фахівцям. Без стабільності фінансових ринків та інститутів, а також без фінансової стабільності реального сектору економіки не можна говорити про досягнення фінансової стабільності вітчизняної банківської системи.

6. Визначено, що проблема капіталізації банківської системи для України – це ключове питання загальної фінансової стабільності, належного обслуговування банками взятих на себе грошових зобов'язань. З метою якісної оцінки капіталу окремих банків і банківської системи в цілому на особливу увагу заслуговує аналіз і моніторинг показника достатності капіталу. Нині доводиться констатувати високий рівень капіталізації банківської системи України: фактичне значення показника адекватності капіталу (Н2) майже вдвічі перевищує нормативне значення, хоча для деяких банків актуальним залишається завдання збільшення обсягів капіталу.

7. Доведено, що індикатори фінансової стійкості МВФ, дають змогу здійснювати моніторинг розвитку банківського сектору, є важливим інструментарієм діагностики ризиків та основою вироблення заходів із запобігання їхнім наслідкам. Для України активне впровадження ІФС у практичну діяльність є реальним кроком до розбудови системи оцінки стійкості вітчизняної фінансової системи. Однією з проблем діяльності комерційних банків є виконання ними зобов'язань. Сукупний обсяг зобов'язань українських банків протягом останніх років скоротився. У 2018 р. спостерігався значний приплив депозитів корпорацій, зокрема державних монополій. Частка депозитів бізнесу майже зрівнялася з населенням. Величина депозитів населення й бізнесу у фондуванні українських банків зростає. З іншого боку, відбувається погіршення строкової структури пасивів. Середня тривалість депозитних договорів коротка. Банки продовжують конвертувати зовнішній субординований борг та міжбанківські кредити в капітал, задовольняючи вимоги докапіталізації. Виведення з ринку найбільш збиткових, недокапіталізованих банків з найбільш проблемним кредитним портфелем, що не дотримуються встановлених регулятором нормативів у світі, вважається єдиним способом зберегти життєздатність банківської системи країни.

8. Проведено аналіз ділової активності банків України, який дозволив оцінити рівень ризику репутації. Аналіз ділової активності у частині активів та пасивів показав збільшення кількості банкрутств банків України, зменшення активності залучення коштів та міжбанківських кредитів вдвічі, на що вплинуло значне очищення банківської системи та збільшення недовіри населення до банків. Також, дане явище може говорити про відсутність можливостей чи небажання банків розробляти технології та вживати заходи щодо залучення

ресурсів клієнтів, бо відсутній масовий позичальник кредитів з ліквідною заставою.

9. Проведено аналіз методів оцінки фінансової стабільності банків, що дозволило розподілити їх на окремі групи, зокрема: узагальнена оцінка фінансової стабільності за допомогою коефіцієнтів; непараметричний аналіз фінансової стабільності; таксонометричний метод (метод евклідових відстаней); економетричне моделювання, результатом якого є побудова регресійних рівнянь, які дають можливість виявити та оцінити взаємозв'язок між статистичними показниками й на основі цього спрогнозувати рівень фінансової стабільності; графічне відображення даних, що здійснюється на підставі часових рядів даних і визначення описових статистичних характеристик таких рядів (описові та розрахункові статистики, аналітична геометрія тощо).

У роботі запропоновано розрахунок інтегрального показника фінансової стабільності банків, який визначається за напрямками: розрахунок проміжних індикаторів діяльності банків за групами показників; знаходження середньозважених оцінок груп показників банківської діяльності на основі методу аналізу ієрархій; розрахунок індикатора фінансової стабільності банків.

10. Доведено, що у макроекономічному стрес-тестуванні передбачено декілька основних підходів, виходячи із поставлених цілей: однофакторні (аналіз чутливості, аналіз «ефекту зараження»); багатфакторні (сценарний аналіз, аналіз екстремальних величин). Визначено інструменти регулювання фінансової стабільності банків України, а саме: інструменти монетарної політики, інструменти макропруденційного та мікропруденційного регулювання.

АНОТАЦІЯ

Мель Д.О., «Моніторинг фінансової стабільності банків України»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «072
Фінанси, банківська справа, та страхування» за магістерською програмою «Управління
діяльністю банків на фінансовому ринку»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - методи та інструменти моніторингу фінансової стабільності банків України.

У роботі розглядаються теоретичні підходи до визначення сутності та оцінки фінансової стабільності банків; сформульоване організаційно-економічне забезпечення фінансової стабільності банків; визначено особливості реалізації моніторингу фінансової стабільності банків; проаналізовано основні тенденції розвитку вітчизняних банків у розкритті фінансової стабільності їх функціонування; проведено моніторинг платоспроможності та капітальної стійкості банків; проаналізовано рівень ділової активності банків України; удосконалено науково-методичний підхід до визначення інтегрального показника фінансової стабільності банків; проведено стрес-тестування банків для моніторингу фінансової стабільності банківської системи.

Ключові слова: фінансова стабільність, моніторинг, макропруденційне регулювання, стрес-тестування, банківська система, капітальна стійкість, платоспроможність, ділова активність, банківське регулювання.

ANNOTATION

Myel' D.O., "Monitoring the Financial Stability of Ukrainian Banks",
thesis for Master degree in specialty «072 Finance, Banking, and Insurance» under the program
«Managing the activities of banks in the financial market»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2019

The Master's qualification work consists of three sections. Object of the study - methods and instruments for monitoring the financial stability of Ukrainian banks.

The paper considers theoretical approaches to determining the nature and assessment of banks' financial stability; formulated organizational and economic support for the financial stability of banks; features of realization of monitoring of financial stability of banks are determined; the basic tendencies of development of domestic banks in disclosure of financial stability of their functioning are analyzed; the solvency and capital stability of banks were monitored; the level of business activity of Ukrainian banks is analyzed; the scientific and methodological approach to determining the integral index of financial stability of banks has been improved; banks were stress tested to monitor the financial stability of the banking system.

Keywords: financial stability, monitoring, macroprudential regulation, stress testing, banking system, capital stability, solvency, business activity, banking regulation.